

Lorand Kilbertus (1928-2005)

Lorand Kilbertus bio je hrvatski jezuita, sveštenik Rimo-katoličke crkve, filosof, teolog, kompozitor, orguljaš, savetnik za gradnju i restauraciju orgulja i muzički pisac. Rođen je u mestu Sečenovo, danas Dužine kraj Plandišta na teritoriji današnjeg Banata uz samu granicu sa Rumunijom u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca 1928. godine. U Zagrebu je 1947. godine završio Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju i postao je član “Družbe Isusove” (“Societas Iesu”), diplomirao 1952. filosofiju i 1958. teologiju na Filozofsko-teološkom institutu u Zagrebu. Postavljen je za sveštenika 1957. godine, a uz sveštenučku službu (bazilika Presvetoga srca Isusova 1959–60, 1973–86.) delovao je i kao nastavnik u Interdiecezanskoj školi i seminaru za mlade polaznike teologije na Šalati 1961–66. u Zagrebu, pa u župi u Novom Sadu 1960–61. i Beogradu 1966–73.; 1986–2005). Naklonost ka muzici otkrio je još u detinjstvu kada je slušao oca koji je bio orguljaš i koji ga je uveo u osnove liturgijske muzičke prakse. U vreme gimnazijskih dana u Zagrebu je redovno slušao izvođenja čuvenog orguljaša i kompozitora Franje Dugana u katedralnoj crkvi i oduševljavao se njegovim improvizacijama na ovom instrumentu. Naprednije muzičko školovanje započeo je još pohađajući seminar na Šalati gde mu je profesor muzike bio Miroslav Magdalenić sa kojim je proučavao gregorijanski koral i starocrkvene lestvice, svirao orgulje i upoznao se sa literaturom za orgulje. Kod čuvenog kompozitora, muzikologa, orguljaša, teologa i muzičkog pedagoga monsinjora Alba Vidakovića je između 1953. i 1963. godine učio orgulje, teoriju muzike i komponovanje, pa je delovao i kao *regens chori*, orguljaš i kompozitor. Nakon ovoga se sam obrazovao proučavajući, između ostalih, dela Paula Hindemita, Oliviera Mesiana i Bele Bartoka, a sa druge strane interesovale su ga i ranohrišćanske i srednjovekovne tradicije crkvene muzike. Među njegovim su rukopisima i štampanim izdanjima koje su objavili rezidencija Družbe Isusove u Beogradu, Arhiv Hrvatskog predstavništva Družbe Isusove u Zagrebu, nalazi se “Missa Sanctae Catharinae za jednoglasni zbor i orgulje” koja je snimljena na antologijskom kompakt disku pod nazivom “Hrvatska liturgijska glazba XX. stoljeća” u izdanju “Kršćanska sadašnjost” 1996. godine. Ova misa je i štampana u izdanju “Časopisa za crkvenu glazbu i glasila crkvene glazbe Instituta katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu Sveta Cecilija, 2004. godine), Missa Brevis, “Tri zbirke himni za jednoglasni zbor i orgulje”, “Deset Gospinih himana”, “Himne u čast Srcu Isusovu, (Dvanaest himni)”, “Himne za troglasni zbor i orgulje”, zbirke kompozicija za orgulje “Nova et vetera”, “Fantazija u A-duru za orgulje”, “Male varijacije na narodnu temu za jednu i dvije violine”, “Male solo-pjesme za glas i gitaru”, “Minijatura za obou”, kao i priručnik “Vježbe za orgulje”. Neke su mu solo pesme uvrštene u pesmarice “Pjevajte Gospodu pjesmu novu”. Zagreb 1983., 2003.; “Slavimo Boga” Frankfurt na Majni - Zagreb 1993.; “Najljepše Gospi” Zagreb - Zadar 1997.) i na kompakt disku “U slavu svetog Srca” u izdanju bazilike “Presvetoga srca Isusova”, Hrvatskog katoličkog radija i “Sveta glazba”, 2003. godine. Što se tiče Kilbertusovog kompozicionog stila, on se negde oslanja na tradiciju evropskih kompozitora romantičarske epohe, ali vrlo vešto ulazi i u sfere ekspresionizma, a u svojim delima za orgulje čak i atonalnosti.

Prepletanje tradicije i inovacije u vokalnim delima prepoznaje se u lepoti jednostavnih melodijskih linija, kod kojih tonska građa proizlazi iz starocrkvenih lestvica, a ritam iz deklamacije teksta, kao i u harmonijski bogatoj i slobodnije izrađenoj orguljskoj pratnji. Pisao je i objavljivao didaktičko-teorijske rasprave, kao što je “Upute crkvenim orguljašima”, “Što čini melodiju pobožne popjevke prikladnom za pučko pjevanje?” i “Dinamika na orguljama” iz 1962–63. godine. Napisao je i više izveštaja sa koncerata duhovne muzike i muzičkih događaja za Časopis Sv. Cecilia iz Zagreba, a objavljena mu je u istom časopisu i studija “Domeniko Cipoli, jedan od najvećih skladatelja baroka?” Bio je vrstan poznavalac orgulja kao instrumenta i razumeo je dobro njegovu gradnju i tehničke performanse. Te je u nekoliko navrata svojim savetima pomogao proširenje, restauraciju i reparaciju orgulja u crkvama u Zagrebu, Beogradu i Subotici. Podučavao je orguljaše i muzički ih usmeravao. Neki od njegovih učenika su Andrija Galun, Libor Dudaš, Ivan Matarić, Mario Penzar i Hrvojka Mihanović Salopek.

Stalno mu je na pameti bila ideja da se mladi studenti teologije muzički obrazuju te je sa svojim nekadašnjim profesorom Albom Vidakovićem radio na tome da se pri Teološkom fakultetu u Zagrebu osnuje škola za crkvenu muziku, što je kasnije i učinjeno.

Kilbertus je opet zajedno sa Vidakovićem radio i na promociji hrvatskih kompozitora iz Hrvatske i Vojvodine, naročito se zalagao za promovisanje dela kompozitora i orguljaša Stanislava Prepreka iz Petrovaradina, te je bio u stalnom kontaktu sa ovim autorom, ali i sa njegovim dugogodišnjim asistentom profesorom Đurom Rajkovićem, pijanistom-korepetitorom i orguljašem.

Kompozitorski opus patera Kilbertusa je u kvantitativnom pogledu skroman, ali je u kvalitativnom pogledu značajan jer predstavlja veliki doprinos hrvatskoj duhovnoj muzici naročito kada je u pitanju repertoar kompozitora koji su ujedno bili odlični orguljaši. Nažalost, danas je Kilbertus kao kompozitor malo poznat čak i u stručnim krugovima na ovim prostorima, a njegov opus je još nedovoljno sagledan i istražen. Bilo bi značajno za neke buduće istraživače, muzikologe, da istraže arhive bogoslovskih fakulteta u Hrvatskoj, kao i “Instituta za crkvenu glazbu Albe Vidaković” u Zagrebu. O pateru Lorandu Kilbertusu kao kompozitoru i orguljašu pisali su, između ostalih, A. Vidaković, H. Mihanović, S.I. Muhamedagić, M. Štajner, L. Buturac i M. Stantić.

Nakon 1986. Pater Kilbertus je prestao sa aktivnim komponovanjem i sviranjem orgulja, ali je po svedočenju savremenika, vrlo aktivno pratio kretanja stanja duhovne muzike na ovim prostorima.

Kao teolog snažno je negovao jake crkveno-diplomatske veze sa predstavnicima i visokodostojnicima Srpske pravoslavne crkve naročito sa episkopom Bačkim vladikom Irinejem Bulovićem. Bio je veliki intelektualac i poliglota. Govorio je pored srpsko-hrvatskog, italijanski, nemački, mađarski, francuski, engleski i latinski jezik.

Pater Lorand Kilbertus preminuo je od posledica saobraćajne nesreće u Beogradu 2005. Godine

Misa u čast preminulog je održana u crkvi Sv. Petra u Beogradu, a predvodio ju je apostolski nuncij u Srbiji I Crnoj Gori Euđenio Zbarbaro. Događaj su uveličali pravoslavni sveštenici i student bogoslovnog fakulteta u Beogradu koji su izveli delove Opela pravoslavne tradicije, a mešoviti hor crkve Sv. Petra se oprostio od svog duhovnika prigodnim pevanjem njegovih kompozicija.

Pater Lorand Kilbertus je sahranjen na groblju Mirogoj u Zagrebu.

Misa zadušnica je održana u bazilici Presvetog Srca Isusova, a predvodio ju je, uz saradnju tridesetak sveštenika, nadbiskup Stanislav Hočevan koji je tim povodom specijalno doputovao iz Rima. Bili su prisutni članovi “Družbe Isusove”, redovnici Malteškog viteškog reda, diplomate, crkveni velikodstojnici i drugi.

Muzički primeri

Misa posvećena Sv. Katarini

[PALMA Hrv. liturgijska glazba XX.st:Lorand Kilbertus: Missa sanctae Catharinae](#)